

Granskning av Karlstads universitets ansökan om tillstånd att utfärda grundlärares examenarbete i fritidshem

Uppdraget

Karlstads universitet har den 11 mars 2020 ansökt hos Universitetskanslersämbetet (UKÄ) om tillstånd att utfärda grundlärares examen med inriktning mot arbete i fritidshem. Vi, professor Sven-Erik Hansén, Åbo Akademi, Vasa, lektor Monica Orwehag, Högskolan Väst, Pernilla Andersson Varga, Centrum för skolutveckling i Göteborg och Anna Ahlgren, Stockholms universitet, studentrepresentant har fått i uppdrag av UKÄ att granska ansökan.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen samt utifrån de krav som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen*. Uppdraget ligger inom ramen för det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning (*Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. Redovisning av ett regeringsuppdrag, Rapport 2016:15*). Underlag för bedömningen har varit Karlstads universitets ansökan om examenstillstånd samt intervjuer som genomfördes den 16 oktober 2020. Vid detta tillfälle genomfördes gruppvisa samtal med universitetets ledning, institutions- och utbildningsledning, och lärare samt företrädare för kommunen. Vår bedömning redovisas i bilaga 1. Bedömningen sammanfattas i ett samlat omdöme med motivering.

Bedömargruppens preliminära yttrande har skickats till lärosätet på delning, för att påpeka eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. Det svar som lärosätet inkom med framgår av bilaga 2. Vi har tagit del av lärosätets svar, och i de fall där vi gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandet.

De sakkunnigas rekommendation

Vi föreslår att UKÄ beslutar att inte bevilja tillståndet men ge lärosätet möjlighet att inkomma med efterfrågade kompletteringar inom sex månader

De sakkunniga
Sven-Erik Hansén
Monica Orwehag
Pernilla Andersson Varga
Anna Ahlgren

Bilaga 1

De sakkunnigas motiveringar

Lärosäte Karlstads universitet	Examenstillstånd Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem	ID-nr A-2020-03-4915
<p>Bedömningsområde: Förutsättningar Yrkesexamen Omdöme: Tillfredsställande Motivering: <i>Angiven examen är reglerad och ryms inom examensordningen.</i></p> <p>Det sökta examenstillståndet för <i>grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem</i> kommer att ingå som en naturlig del i det lärarprogram som redan finns vid lärosätet och kompletterar därmed grundlärarexamen som i nuläget innehåller inriktningarna mot arbete i förskoleklass och årskurs 1-3 samt arbete i årskurs 4-6. Att den sökta utbildningen är tänkt att kopplas till den utbildningsvetenskapliga kärnan, liksom organisation av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), utbildningsbas och infrastruktur samt system för kvalitetssäkring i de befintliga inriktningarna, bedömer gruppen därför som välmotiverat. Bedömargruppen ser utökningen som ett gott tillskott till det befintliga utbudet inom lärarutbildningen vid lärosätet.</p> <p>Det planerade antalet utbildningsplatser, 30 stycken inledningsvis, ser gruppen som rimligt. Lärosätet påpekar samtidigt i intervjuerna att man har uppfattningen att detta program kommer att locka en ny sökgrupp och därmed inte enbart konkurrera med befintliga inriktningar. Bedömargruppen uppfattar att så varit fallet även vid andra lärosäten och lärosätet redovisar också en efterfrågan på denna utbildning från såväl Karlstads kommun som potentiella studenter, vilket gör att detta antagande ses som välgrundat.</p> <p><i>I ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examen får utfärdas.</i></p> <p>Från lärosätets sida ser man inrättandet av denna examen som ett led att i riksmåttstock bidra till att fylla arbetsmarknadens mycket stora behov inom lärområdet som helhet. Rektor understryker i intervjun att utbildningen till fritidslärare faller väl in i de sex punkterna i lärosätets huvudstrategi för utveckling. Det som bedömargruppen uppfattar vara det främsta motivet för ansökan är för det första viljan att komplettera det prioriterade området lärarutbildning som utgör en stor del av universitetets verksamhet. För det andra har lärosätet uppfattat detta som ett starkt önskemål från såväl studenter som kommun sedan lång tid tillbaka, eftersom den lokala bristen inom detta yrkesområde är mycket stor, liksom inom fältet Idrott/hälsa som är det planerade fördjupningsområdet. Bedömargruppen ser det som positivt att utbildningskonceptet är väl förankrat såväl inom som utom lärosätet och att man från Karlstads kommuns sida i intervjuerna betonar det goda och nära samarbetet mellan lärosäte och kommun. Detta understryks ytterligare av det förhållande att två kommunrepresentanter har deltagit i framtagandet av utbildningen.</p> <p>En annan positiv faktor är att kommunsamverkan i intervjuerna knyts till en betoning av kopplingen mellan teori och praktik och att en ömsesidighet i utbytet mellan lärosäte och kommun i intervjuerna</p>		

framhålls av representanter för båda parter.

Särskilt framhölls det från kommunens sida vikten av att kommunen inte dräneras på kompetens utan att man istället ser till att båda parter utvecklas. Detta menar bedömargruppen är en mycket väsentlig aspekt på samarbete mellan lärosäte och kommun och samtidigt att de avtal som upprättats mellan parterna ytterligare stärker denna aspekt.

Upplägget av utbildningen stämmer väl överens med examensordningen och den är i sin helhet placerad på grundnivå. Motiveringen för att erbjuda enbart idrott/hälsa som fördjupningsämne är rimlig och väl beskriven.

Bedömningsområde:**Förutsättningar****Personal****(Lärarkompetens och lärarkapacitet)**

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Lärosätet har en god tillgång på vetenskaplig kompetens i form av disputerade lärare listade för undervisning i det sökta programmet. Det påpekas att den allmänna policyn för lärosätet är att minst 50 procent av undervisningen generellt sett ska ske med disputerade lärare och att man anser sig uppfylla det även för detta program. Det finner bedömargruppen vara korrekt men noterar samtidigt att den disputerade personalen är ojämnt fördelad mellan programmets olika delar, där den största andelen finns inom fördjupningsämnet Idrott och Hälsa, där enligt tabellen, ca 80 procent av undervisningen volymmässigt sker med disputerade, ca 50 procent inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) mot ca 30 procent inom fritidspedagogiken (FRIPO). Den förklaring som ges i intervjuerna är att vetenskaplig kompetens på det fritidspedagogiska området nationellt sett är svår att hitta eftersom forskningsområdet är litet. Det är också svårt att rekrytera relevant disputerad personal så länge vare sig grundutbildningen eller en etablerad forskningsmiljö på området finns på lärosätet och bedömargruppen ser detta som rimliga orsaker till denna svaghet. Bedömargruppen noterar också att lärosätet har en planerad strategi för att öka den vetenskapliga kompetensen på området, dels genom extern rekrytering – som förutsätter en uppbyggnad av en forskningsmiljö på fältet – dels genom att understödja kompetensutveckling för redan befintlig personal, t ex genom att adjunkter inom fältet disputerar och genom att disputerade från andra områden kompetensutvecklas inom fritidspedagogik. Denna strategi är självklart långsiktig men bedömargruppen ser den som adekvat.

Den professionsrelaterade kompetensen i programmet som helhet är god i det att den övervägande delen av lärarna har någon form av lärarbakgrund och att en mindre grupp bland dessa (en professor och fyra adjunkter, alla med magisterexamen eller speciallärare, en är doktorand) har utbildning specifikt inom det fritidspedagogiska området. Man avser också att komplettera kompetensen på det sistnämnda området genom att engagera yrkesverksamma adjungerade adjunkter på deltid i programmet, via samarbetsavtal med kommunen. De lokala lärarutbildarna (handledare i verksamheten) kommer alla enligt avtalen att ha handledarutbildning och legitimation. Sammantaget ses detta som tillfredsställande.

Datum
2020-11-26Reg.nr
42-00138-20

Bedömargruppen noterar att såväl den vetenskapliga som den professionsrelaterade kompetensen inom undervisningsämnet Idrott och hälsa är mycket god, men även här tillförs det fritidspedagogiska området ytterligare kompetens via adjungerade adjunkter med yrkeserfarenhet.

Ett möjligt problem kan finnas i förhållande till handledning och examination av de självständiga arbetena då endast en av de disputerade lärarna har en direkt koppling till det fritidspedagogiska fält som arbetet ska skrivas inom. Man menar dock från lärosätets sida att det redan nu finns flera forskningsprojekt med relevans för fritidspedagogik som arbetena är tänkta att kopplas till och att fler projekt kommer att utvecklas, vilket kommer att ge möjligheter till adekvat handledning. Eftersom det går tre år mellan programstart och den termin då de första arbetena ska skrivas, bedöms detta som en rimlig strategi.

Lärarytbildarna vid lärosätet har enligt ansökan en förhållandevis hög andel kompetensutveckling utöver den lagstadgade, genom att ytterligare medel tillförs ur olika källor. Den påbörjade särskilda kompetenssatsning som syftar till att lärarytbildarna ska öka sina kunskaper om lärares arbete i dagens skola ser bedömargruppen som positiv. Satsningen som innebär såväl praktiska som teoretiska moment, inklusive handledda praktikdagar i skolverksamheten, seminarier och litteraturstudier, är tänkt att inkludera även inriktningen mot fritidshem om examenstillstånd beviljas. Detta ser bedömargruppen som en god väg att avhjälpa en del av den relativa brist på professionsrelaterad kompetens som finns bland lärarytbildarna inom denna inriktning. Det kan dock tilläggas att denna kompetensbreddning i riktning mot fritidspedagogik med fördel även bör nå de lärare som undervisar fritidsstudenter inom UVK eftersom det ur lärartablerna inte kan utläsas att lärare listade inom detta område i någon större utsträckning har en sådan bakgrund. Det förutsätts att de som är seminarieledare för fritidsstudenternas seminariegrupper (adjunkter och adjungerade adjunkter) har denna kompetens, medan det av intervju svaren kan tolkas som att de undervisande lärarna i UVK i övrigt är inriktade mot grundskolan, som en följd av att dessa kurser i stor utsträckning samläses.

Bedömningsområde:**Förutsättningar****Utbildningsmiljön****Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** *Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.*

Den vetenskapliga och professionsinriktade miljön bedrivs enligt ansökan på ett sätt som skapar förutsättningar för ett nära samband mellan forskning och utbildning. Under intervjuerna framhölls även kvaliteten på miljön, den utbildningsmässiga och den fysiska, som gynnsam förutsättning för utbildning av lärare för fritidshem. En styrka är att den planerade utbildningen från början kan anknytas till existerande forskningscentra relaterade till lärarytbildningarna. Enligt ansökan och intervju svar pågår praxisnära och yrkesrelevant forskning som även har relevans för utbildning av lärare för fritidshem. En specifik fritidspedagogisk forskning är tillsvidare blygsam men förutsättningarna för att etablera en fritidspedagogisk forskningsmiljö bedöms som goda genom den professor inom fritidspedagogik som leder utvecklingsarbetet. Möjligheter till finansiering av fritidspedagogisk forskning uppges till en del kunna ske via forskningscentren, vilket betyder att forskning relativt snabbt kan komma igång. En styrka är att forskare inom fritidspedagogik kan

integreras i existerande gemenskaper med andra forskare vid centren.

På sikt bedömde företrädare för ledningen det som viktigt att bygga upp en stark forskningsmiljö inom fritidspedagogik, genom rekrytering av forskarkompetens utifrån, att bygga en forskarskola och att kompetensutveckla adjunkter. Den kommunala samverkan bedömdes vid intervjuerna som särskilt viktig för att stärka praxisnära och yrkesrelevant forskning.

Av självvärderingen framgår att den professionsorienterade miljön håller på att förstärkas utifrån en redan väletablerad samverkan med skolhuvudmän. Till kvalitetsstärkande åtgärder hör även att VFU skall förläggas till särskilda övningsskolor med utbildade handledare, att verksamma lärare på skolor jämsides arbetar inom lärarutbildningen på campus och att VFU ska stärkas av mentorslag som stöttar studenter och lokala lärarutbildare (jämför Värmlandsmodellen).

En potentiell svaghet är utmaningen att tilltänkta lärare representerar flera olika institutioner vilket ställer särskilda krav på etableringen av en samlad lärarkår. Flera av lärarna kommer, såsom framgått, att ha en låg andel undervisning inom utbildningen. Frågan är hur en utbildningsmiljö med sammanhållen kommunikationsstruktur kan etableras och upprätthållas med många lärare från olika institutioner involverade. En strukturell utmaning för koordinering av lärarutbildningen som helhet är att den ingår i en decentraliserad matrisorganisation med den övergripande administrationen placerad på lärarutbildningens kansli medan administrationen av kurser och personal sker på kursgivande institution. Enligt bedömaregruppen bör därför uppmärksamhet fästas vid frågan om hur en smidig och överblickbar kommunikativ struktur kan upprätthållas och vidareutvecklas inom en utpräglad matrisorganisation.

Till kvaliteten på utbildningsmiljön bidrar ett särskilt mentorslag inom grundlärarprogrammet med uppgift att stötta studenter och lokala lärarutbildare med avseende på VFU. Ur ansökan och intervjuerna framgår att mentorslaget kommer att förstärkas med fritidspedagogisk professionskompetens med särskilt ansvar för VFU inom inriktningen mot fritidshem.

Bedömningsområde:**Förutsättningar****Resurser**

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: *Det finns tillgång till en stabil och ändamålsenlig infrastruktur.*

Eftersom universitetet sedan flera år bedriver lärarutbildning har en fungerande infrastruktur successivt byggts upp som den planerade fritidslärarutbildningen kan använda. Studenterna kommer att ha tillgång till en ändamålsenlig digital och fysisk utbildningsmiljö, som laborationslokaler, verkstäder för estetiska och tekniska verksamheter och även utemiljöer, såsom en skolskog. Av intervjuerna framgick att ett väletablerat kollegialt samarbete (exempelvis kurslag) har bidragit till en fungerande infrastruktur som även kommer fritidslärarutbildningen till del. Vid intervjuerna betonades betydelsen av att stärka specialpedagogik inriktat mot barn i behov av särskilt stöd. En styrka som framhålls i ansökan är resurser som utvecklats i form av stödsystem för studieteknik, vetenskapligt skrivande och särskilt stöd till studenter med funktionsvariationer.

De tillgängliga resurserna utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten.

Ansökan och intervjusvar visar att målmedvetna satsningar har gjorts för att skapa ändamålsenliga samverkansstrukturer mellan universitetet och kommunen. Satsningarna inkluderar konkreta åtgärder för att stärka kompetensutvecklingen bland lokala lärarutbildare som förutsätts ha handledarutbildning och särskilda samfinansierade åtgärder för adjungerade lärare, till exempel seminarier på institutionen, IT-kurser och medverkan i institutionens verksamhet.

En annan konkret åtgärd med potential att förstärka infrastrukturen och kvaliteten på utbildningen är inrättandet av övningskolor, som arena för en mångsidig och kontinuerlig samverkan mellan universitet och fritidshem.

Enligt ansökan ska studenterna också göras delaktiga i utbildningen som forskningsmiljö i form av möten med aktiva forskare och möjligheter att skriva det självständiga arbetet inom pågående forskningsprojekt

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet förutsättningar

Omdöme: Tillfredsställande

Motivering: Enligt den sammanvägda bedömningen har planen för yrkesexamen av lärare inom fritidshem en rimlig omfattning och ryms inom examensordningen. Såväl den vetenskapliga kompetensen i form av disputerade lärare som den professionsrelaterade kompetensen konstateras som helhet vara tillfredsställande, om än något svag på det fritidspedagogiska fältet, men lärosätet har en långsiktig strategi för att öka såväl den professionella som den vetenskapliga kompetensen. Den vetenskapliga och professionsinriktade miljön skapar goda förutsättningar för ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Tillgången på en stabil och ändamålsenlig infrastruktur i form av litteratur, lärandematerial och informationstekniska resurser konstaterades ge förutsättningar för en hög kvalitet i verksamheten.

Bedömningsområde:

Utformning, genomförande och resultat

Styrdokument (utbildningsplan och kursplaner)

Omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering: Det finns inte utbildningsplan och kursplaner för hela utbildningen.

Till ansökan har bifogats en utbildningsplan och kursplaner för hela utbildningen. Besluten om hur styrdokumenten fastslås, förnyas och kvalitetssäkras, tillsammans med procedurerna om hur dokumenten tagits fram beskrivs översiktligt. Det hade dock varit till fördel att precisera beskrivningen av hur program- och kursanalyser skrivs och konkret administreras vidare till programrådet och konkretiseras i åtgärder för att säkra kvaliteten.

En styrka i konstruktionen av utbildningsplanen är att examensmålen (kallas utbildningens mål) är tydliga och utvecklade med hjälp av en progressionsmatris. Progressionen är emellertid i vissa avseenden svår att utläsa ur kursplanerna, framför allt när det gäller den ämnesmässiga progressionen inom FRIPO med avseende på fritidspedagogik. Huvuddelen av det explicit fritidspedagogiska innehållet är förlagd till termin två. Under intervjuerna beskrevs de kurser som ingår i FRIPO under termin fem och sex som en breddning av det fritidspedagogiska fältet med

avseende på de ämnesområden som anges i läroplanens fjärde kapitel, det vill säga natur och teknik, svenska och matematik. Detta ser bedömargruppen som både rimligt och i enlighet med yrkets krav, men det framgår vare sig av kursplaner eller när frågan togs upp i intervjuerna i vilka avseenden dessa kurser samtidigt innebär en fördjupning av det fritidspedagogiska fältet i sig. Inte heller speglas en sådan fritidspedagogisk fördjupning i någon större utsträckning i kursernas litteraturlistor. Bedömargruppen har därmed svårt att se att de fritidspedagogiska kunskaperna från termin två här får en adekvat fördjupning genom programmet utöver det som kan komma i den enda kurs som i övrigt återstår inom FRIPO, det självständiga arbetet. Bedömargruppen rekommenderar därför lärosätet att fortsätta arbeta med systematiken i hur progressionen skrivs fram i kursplanerna.

Integrationen mellan UVK och FRIPO betonas, särskilt med avseende på de senare tre UVK-kurserna, som enligt ansökan är specialutvecklade för fritidsinriktningen och inte samläses med övriga grundlärarutbildningar. Detta skulle i sig kunna innebära en fördjupning av de fritidspedagogiska kunskaperna, särskilt inom de ämnen som behandlas som har stor relevans för såväl skola och fritidshem, nämligen *Pedagogiskt ledarskap* och *Pedagogisk dokumentation som pedagogiskt redskap*. I kursplaner och lärandemål är fritidshemmet tydligt framlyft, men samtidigt motsågs detta av att ingen litteratur med specifik relevans för fritidshemmet återfinns i litteraturlistan för kursen i *Pedagogiskt ledarskap*. I kursen om *Pedagogisk dokumentation* finns en titel av klar fritidspedagogisk relevans men i övrigt har kursmål och litteraturlista en mycket stark betoning av betyg, betygssättning, kunskapsbedömning och individuella utvecklingsplaner. Dessa moment är specifikt relevanta i förhållande till ett moment i utbildningen, fördjupningsämnet *Idrott och Hälsa*, men inte för dessa studenters arbete i fritidshemmet, där pedagogisk dokumentation främst är riktad mot verksamheten, bedömning sker på gruppnivå och dokumentationsarbetet inriktas mot kvalitetsutveckling – moment som inte tydligt synliggörs i kursens innehåll, lärandemål och litteratur. Frågan om betygssättning och kunskapsbedömning i förhållande till idrottsämnet fokuseras dessutom i en kurs om 7,5 högskolepoäng i termin tre. Bedömargruppen har därmed svårt att se kursen om pedagogisk dokumentation som fullt relevant för studenter med fritidshemsinriktning.

En annan oklarhet gäller den progressionsmässiga kopplingen mellan VFU, ämnen och UVK. Eftersom många lärare från olika institutioner är involverade saknar arbetsgruppen en närmare beskrivning av "konstruktiv länkning", dvs. av hur progression säkras inom kommunikativa strukturer vid kursplanering och -genomförande. Lärosätet rekommenderas att fortsatt stärka och systematisera hur kopplingen mellan VFU ämne och UVK ser ut. En styrka är att VFU i tre av de fyra perioderna är knutna till FRIPO och till olika ämnen, vilket dock förutsätter att respektive VFU kopplas till aktuellt kursinnehåll.

De två första VFU-perioderna (termin två och tre) ingår i kurserna *Pedagogik och lärande i fritidshem* respektive *Idrott och hälsa*. Såväl lärandemål som examinationer är väl integrerade med respektive kursinnehåll och ger en god helhet. När det gäller den tredje perioden, i termin fem, anges i ansökan att den ges "i samband med ämnesstudierna inom FRIPO". Detta samband framstår för bedömargruppen som något vagt, dels för att kursplanen för kursen inte uttryckligen kopplar till ämneskurserna, dels för att endast en av de tre ämneskurserna föregår denna VFU-kurs. För den fjärde VFU perioden i termin sex, finns inte någon specifik koppling till något bestämt kursinnehåll angiven i ansökan, men bedömargruppen uppfattar den som en övergripande samlad slutbedömning av studentens förmåga att på ett adekvat sätt klara de krav som ställs på praktisk undervisningsförmåga i fritidshemmet – vilket mycket väl kan ses som ett mål i sig.

En fråga som ställdes under intervjuerna var innebörden av den stora mängd litteratur som anges för VFU-kurserna II-IV, två omfattande antologier om sammanlagt drygt 500 sidor. Av kursplanerna för dessa kurser kan inte utläsas hur dessa används och examineras. I intervjuerna menade man att de främst skulle ses som referenslitteratur som studenterna kunde använda för att understödja sin argumentation i de skriftliga examinationsuppgifterna i kursen. I kursen *Idrott och Hälsa* förekommer båda dessa antologier i valda delar även i de teoretiska delkurserna, vilket gör det rimligt att studenterna där kan använda dem som referenslitteratur (även om de inte uttryckligen är angivna som sådan). För övriga kurser gäller att den ena av de två antologierna förekommer i en del FRIPO- och UVK-kurser, medan den andra inte tas upp annat än i VFU, vilket gör det mindre troligt att studenterna läser in och använder omfattande litteratur under en i övrigt helt verksamhetsförlagd kurs. Bedömargruppen har inga invändningar mot litteraturvalet i sig, särskilt som de båda antologierna har god fritidspedagogisk relevans, men menar att de snarare hör hemma i de teoretiska kurserna, både inom FRIPO och UVK.

Sammantaget är bedömningen att det finns en otydlighet när det gäller den kontinuerliga fördjupningen genom utbildningen av ämnet fritidspedagogik, medan däremot breddningen av ämnet är väl tillgodosedd. Det är inte heller tydligt hur UVK-kurserna verkligen uppnår full relevans för studenter med fritidshemsinriktning, vare sig i de tre första samlästa kurserna eller i de tre följande som anges som specialutvecklade för fritidsinriktningen. Samtliga kursplaner har i sig en klar inkludering av det fritidspedagogiska fältet, medan litteraturvalet inte ger vid handen att studenterna får reella möjligheter att uppnå kursplanernas ambitiösa mål när det gäller just den fritidspedagogiska delen. En korrigerande av litteraturutbudet i de tre sista UVK-kurserna bör också kunna bidra till denna fördjupning.

Bedömningsområde:**Utformning, genomförande och resultat****Säkring av examensmålen**

Omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering: *Genom utbildningens utformning, genomförande och examination säkerställs inte att studenterna uppnått målen i examensordningen när examen utfärdas.*

Examensmålen är ambitiösa, ingående och detaljerat beskrivna och strukturerade på tre nivåer i enlighet med högskoleförordningen. En svaghet är emellertid att konkretiseringen av examensmålen i kursplanen visserligen är tydligt presenterade men enligt bedömargruppen är det svårt att identifiera vilken systematik som följts vid formuleringen av kursmålen i förhållande till utbildningens examensmål i utbildningsplanen, bedömargruppen rekommenderar lärosätet att fortsatt arbeta med att utveckla en systematik i formuleringen av kursmål.

Mål som rör kunskap och förståelse är frekvent förekommande i kursplanerna medan målen på de två andra nivåerna (färdighet och förmåga, värderingsförmåga och förhållningssätt) verkar något sporadiskt insatta. Framtagandet av kursplanen har skett i olika grupper på flera institutioner vilket ser ut att ha bidragit till bristande konsistens både i fråga om val av och progression i kursmålen, även om utbildningsplanen och kursplaner granskats av en kursplanegrupp. Delar av litteraturen i kursplanerna är också enligt bedömargruppen svagt anpassad till examensmål och innehåll, särskilt i UVK-kurserna framför allt när det gäller kurs- och lärandemål som innefattar fritidshemmet. Vid intervjuerna framkom dock att man såg det som ett arbete som återstår för att uppdatera och i högre grad rikta litteraturen mot mål och innehåll i kurserna.

Enligt ett av examensmålen ska studenten "visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen." Målet berörs som tema inom olika UVK-kurser redan under de två första terminerna och återkommer som en separat kurs (termin sex) som förbereder det självständiga arbetet.

Utöver detta stöds det vetenskapliga perspektivet i olika ämneskurser. Genom den longitudinella uppläggningsen får studenterna, enligt ansökan och intervjuvaren, möjligheter att under utbildningen i flera avseenden gradvis utveckla och befästa den vetenskapliga grunden för det kommande yrket, exempelvis artikelsökningar och läsning/bedömning av dessa artiklar. Däremot är inte kopplingen till beprövad erfarenhet och till den kommande yrkesutövningen lika tydlig. Bedömargruppen har också fäst sig vid att litteraturen, såsom den är presenterad, inte motsvarar de ambitiösa mål som formulerats. Litteraturen behöver aktualiseras, breddas och fördjupas, i synnerhet med litteratur som mera mångsidigt behandlar olika forskningsansatser och -metoder, i såväl de tidigare som de senare delarna av utbildningen och att tydligare kopplingar mellan vetenskap och beprövad erfarenhet görs i övriga kurser.

Samläsningen med övriga grundläroinrättningar inom UVK-området, förlagd till termin ett, fyra, fem och sex, innebär enligt ansökan och intervjuer gemensamma föreläsningar (särskilt i termin ett) men med yrkesspecifika seminariegrupper, medan kurserna i den senare delen av utbildningen beskrivs som specialutvecklade för fritidsläroinrättningen. Bedömargruppen konstaterar att fritidspedagogiken och fritidshemmet som verksamhetsområde finns tydligt inskrivet och betonad i samtliga UVK-kurser i såväl innehåll som lärandemål. Däremot anser bedömargruppen att litteraturlistorna till dessa kurser inte på ett adekvat sätt speglar kursernas innehåll och lärandemål med avseende på just fritidspedagogiken för att därmed möjliggöra för studenterna att uppnå lärandemålen kopplade till detta fält och inte enbart de med inriktning mot grundskolan. I intervjuerna betonades seminariegrupperna med professionskompetenta handledare som en väg att uppnå detta, något som bedömargruppen instämmer i, men samtidigt bedömer som inte fullt tillräckligt för att ersätta saknad litteratur riktad mot fritidspedagogiken i samtliga UVK-kurser.

Valet av det profilerande inriktningsämnet Idrott och Hälsa knyts dels till kompetens lärosätet har inom ämnet, dels till behov som påtalats i regionen. Enligt bedömargruppen är valet av inriktning övertygande argumenterat och beskrivet i utbildningsplanen. Bedömargruppen ser det också som en styrka att den estetiska dimensionen i planen är väl beaktad i flera kurser genom utbildningen. Undervisnings- och examinationsformerna är mångsidigt utformade och ger förutsättningar för att kunna möta studenter med varierande behov och sätt att lära.

Bedömningsområde:**Utformning, genomförande och resultat****Jämställdhet****Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** *Ett jämställdhetsperspektiv kommer att beaktas i utbildningens innehåll och utformning.*

Bedömargruppen anser att ett jämställdhetsperspektiv inkluderas och beaktas på flera nivåer inom utbildningen. Lärosätet har genomfört olika satsningar för att integrera jämställdhetsbegreppet i alla läroinrättningar, och det bedöms finnas stor möjlighet för studenterna att såväl ta del av en jämlik utbildning som reflektera över jämställdhetsperspektivet i förhållande till professionen. I UVK-kurserna

(vilka till viss del planeras att samläsas med befintliga lärarutbildningar) har den genusvetenskapliga grunden förstärks och jämställdhetsperspektivet har förtydligats i lärandemålen. Inom samtliga VFU-kurserna ingår lärandemål som behandlar jämställdhetsbegreppets innebörd inom professionen. Jämställdhetsperspektivet är dessutom ett återkommande inslag i flera av kurserna inom FRIPO-området.

Vid intervjuerna förklarades att det profilerande inriktningsämnet Idrott och Hälsa till en del även valts på grund av ett jämställdhetstänkande för professionen, då det antogs attrahera en studentgrupp med jämn könsfördelning.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområde Utformning, genomförande och resultat

Omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering:

Bedömargruppen har pekat på flera styrkor inom bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat, såsom att de överordnade målen i utbildningsplanen är tydliga och utvecklade med hjälp av en progressions-matris, att fritidshemmet är tydligt inskrivet i kursplanerna för de olika UVK-kurserna, att inriktningsämnet Idrott och Hälsa är motiverat, väl argumenterat och beskrivet och att den estetiska dimensionen på ett förtjänstfullt sätt är framskriven genom stora delar av programmet. Med avseende på jämställdhetsperspektivet anser bedömargruppen att målen beaktas på ett uttryckligt sätt.

Men bedömargruppen har också identifierat flera utvecklingsområden som följer:

Den vetenskapliga progressionen genom utbildningen behöver förtydligas, både vad gäller kopplingen till beprövad erfarenhet och till den kommande yrkesverksamheten. Litteraturen knuten till de UVK-kurser som i matrisen kopplas till mål på detta område i termin ett och sex måste aktualiseras, breddas och fördjupas. Bedömargruppen rekommenderar även att progressionen förstärks och förtydligas genom att lämplig litteratur, till exempel med anknytning till metod och forskningsansatser, tas in i mellanliggande kurser.

Examensmålen som innefattar Färdighet och förmåga och Värderingsförmåga och förhållningssätt behöver i större utsträckning lyftas fram i kursplanemålen för att förtydliga progressionen även på dessa områden, något bedömargruppen anser kan ske genom en uppdatering och fördjupning av den ingående litteraturen.

Progressionen genom utbildningen av det fritidspedagogiska fältet behöver förtydligas. En breddning är tydlig i de ämnesinriktade FRIPO-kurser som följer efter grunden inom det fritidspedagogiska fältet i kursen som omfattar hela termin två. Däremot är det svårt att se hur det fritidspedagogiska innehållet fördjupas i dessa senare kurser. Inte heller i de UVK-kurser som beskrivs som särskilt utvecklade för lärare i fritidshem kan en sådan fördjupning urskiljas. Snarare är det så att bedömargruppen uppfattar dessa kurser som starkt inriktade mot skolverksamheten. Även om skrivningarna i kursplanerna tydligt pekar ut fritidshemmet och dess verksamhet, motsägs detta i hög grad av valet av litteratur. Särskilt gäller detta kursen *Pedagogisk dokumentation som pedagogiskt redskap - grundlärare i fritidshem*.

Datum
2020-11-26Reg.nr
42-00138-20

I samband med detta ser bedömaregruppen oklarheter i den progressionsmässiga kopplingen mellan VFU, ämnen inklusive FRIPO och UVK och önskar ett förtydligande av denna koppling, vilket framför allt skulle kunna ske genom en noggrann översyn av den ingående litteraturen.

Med avseende på VFU vill bedömaregruppen se ett förtydligande av målen för den tredje VFU-perioden och på vilket sätt denna period har det angivna sambandet med ämnesstudierna.

Enligt bedömaregruppen säkerställer bedömningsområdet utformning, genomförande och resultat inte inom ovanstående områden att studenten, när examen utfärdas, visar att i arbetet kunna göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga, yrkesmässiga och etiska aspekter.

Bedömningsområde:**Arbetsliv och samverkan****Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** *Utbildningen är användbar och förbereder studenter för ett föränderligt arbetsliv.*

Bedömaregruppen anser att arbetslivsperspektivet är väl inkluderat i den planerade utbildningen. I framtagandet av utbildningen har lärosätet samverkat med skolhuvudmän och Karlstads kommun. Genom avtal mellan Karlstads universitet och omgivande kommuner, den sk. Värmlandsmodellen, kommer verksamma lärare i fritidshem att på del av sin tjänst också tjänstgöra som adjungerade lärarutbildare inom grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem. På detta sätt säkras att aktuell professionskunskap erbjuds inom den högskoleförlagda delen av utbildningen, samtidigt som att kommunens/kommuners kompetensförsörjning anses gynnas.

Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Den huvudsakliga delen av VFU kommer att förläggas till övningsskolor/fritidshem där samtliga lokala lärarutbildare genomgått handledarutbildning och medverkar i samverkansgrupper. På övningsskolorna planeras även universitetslärare kunna göra fältstudier. För att studenterna ska få erfarenhet från ytterligare skolkontexter genomförs också VFU på så kallade praktikskolor, skolor som inte uppnått full status som övningsskolor men där enskilda avdelningar och klasser med kvalificerade handledare tar emot studenter.

Detta sammantaget borgar för att utbildningen skapar goda förberedelser för ett föränderligt arbetsliv.

Bedömningsområde:**Studentperspektiv****Omdöme:** Tillfredsställande**Motivering:** I ansökan framkommer att det vid lärosätet finns strukturer för studentinflytande som kan tillämpas i den planerade utbildningen. Det finns pågående samverkan med Studentkåren i syfte att främja studenternas roll i utveckling av lärarutbildningsprogrammen. Studentrepresentanter ingår i alla beslutande och beredande organ vid lärosätet. Det uppges att studenternas synpunkter har stor tyngd i programfrågor. Programrådsmöten dokumenteras i minnesanteckningar som sprids till studenter och lärare.

Kurser och program vid lärosätet utvärderas med hjälp av standardiserade digitala enkäter (kompletterade med kurs- och programspecifika frågor) som besvaras av studenter. Analyser av dessa publiceras för såväl de studenter som utvärderat en kurs, som studenter som deltar vid

Datum
2020-11-26Reg.nr
42-00138-20

kommande kurstillfällen. Nya studenter informeras om förändringar i kurser som gjorts till följd av tidigare studenters synpunkter och önskemål.

Det uppgavs att en studentrepresentant från en av lärosätets lärarutbildningar haft en aktiv roll i ansökningsprocessen, genom deltagande vid ett flertal möten och diskussioner.

Samlat omdöme: Inte tillfredsställande

Motivering:

Bedömningsområdet Förutsättningar bedöms som tillfredsställande. Införandet av denna yrkesexamen är väl förankrat såväl inom lärosätet som i förhållande till de omgivande kommunerna och deras behov. Den sammanlagda lärarkompetensen har i dagsläget en god generell vetenskaplig kompetens, men också en del utvecklingsområden, särskilt med inriktning mot ämnet fritidspedagogik. Den allmänna bedömningen är dock att den planerade långsiktiga strategin för att avhjälpa dessa svagheter är adekvat och tillfredsställande. Detta gäller även den professionsinriktade kompetensen där relevanta strategier finns framtagna för att stärka detta område.

Undervisningsämnet Idrott och hälsa framstår som ett föredöme både med avseende på vetenskaplig och på professionell kompetens.

Utbildningsmiljön bedöms som god och väsentligt arbete bedrivs för att stärka ett nära samband mellan forskning och utbildning. Också det välutvecklade samarbetet med kommunerna är en positiv faktor härvidlag. Tillgången på en stabil och ändamålsenlig infrastruktur i form av fysisk och digital arbetsmiljö, litteratur, lärandematerial och informationstekniska resurser konstaterades ge förutsättningar för en hög kvalitet i verksamheten.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat bedöms som inte tillfredsställande. Med avseende på styrdokument, utbildningsplan och kursplaner, finns inom de ingående UVK-kurserna en tydlig framskrivning av de kunskaper och färdigheter som krävs för den specifika grundlärarinriktningen mot fritidshem. Men den litteratur som anges för de olika kurserna motsäger i flera avseenden dessa mål, i det att den angivna litteraturen i ringa omfattning behandlar fritidshemmets specifika förutsättningar, utan till största delen har en inriktning mot den obligatoriska skolan, även i de kurser som anges som specialutvecklade för fritidshemsinriktningen. Den förväntade progressionen genom utbildningen inom ämnet fritidspedagogik framgår inte tydligt av utbildningsplan och kursplaner, och inte heller i litteraturval, medan däremot breddningen av ämnet i riktning mot läroplanens centrala områden (kapitel 4) är väl utformad. Lärosätet måste enligt bedömargruppen åtgärda dessa brister vad gäller hur progressionen skrivs fram i utbildnings- och kursplaner samt se över och uppdatera den ingående kurslitteraturen.

När det gäller säkringen av examensmålen är dessa mål tydligt och ambitiöst strukturerade på tre nivåer, men vissa brister finns i systematiken i det att målen runt kunskap och förståelse är frekvent förekommande i kursplanerna, medan målen inom färdighet och förmåga respektive värderingsförmåga och förhållningssätt inte är lika systematiskt framlyfta. Bedömargruppen ser vissa brister i förhållande till examensmålen om vetenskapsteori och vetenskapliga metoder. Dessa områden finns uttryckligen framlyfta i termin ett, två och sex, medan progressionen under de mellanliggande terminerna är svårare att urskilja, exempelvis på metodområdet och när det gäller kopplingen till beprövad erfarenhet och yrkesutövning. Även i förhållande till detta fält anser bedömargruppen att en översyn och uppdatering av litteraturen i kurserna är nödvändig.

Bedömgruppen ser det som en styrka att den estetiska dimensionen i planen är väl beaktad i ett flertal kurser genom utbildningen och att undervisnings- och examinationsformerna är mångsidigt utformade.

Området jämställdhet är tillfredsställande, väl tillgodosett och utformat genom utbildningen.

Bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan bedöms som tillfredsställande. Arbetslivsperspektivet framstår som väl inkluderat i såväl planering som utformning av utbildningen. Förekomsten av övningsskolor är en ytterligare styrka, liksom de långsiktiga samarbetsavtalen inom den så kallade Värmlandsmodellen.

Bedömningsområdet Studentperspektiv bedöms som tillfredsställande. Det står klart att det finns ett väl utvecklat studentinflytande vid universitetet och att kurs- och utbildningsutvärderingar sköts på ett systematiskt sätt. En studentrepresentant har också deltagit i framtagandet av utbildningen.

Sammanfattningsvis är bedömgruppens slutsats, på grundval av ovanstående redogörelser för gruppens bedömningar, att Karlstads universitet inte uppfyller samtliga krav för att ge utbildning för grundläraexamen med inriktning mot fritidshem. Samtidigt har det planerade programmet många och goda kvalitéer som gör att ett uttryckligt underkännande inte heller är aktuellt. Bedömgruppen rekommenderar därför UKÄ att ge lärosätet en tidsfrist på sex månader för att arbeta med de svagheter som bedömgruppen pekar på.

Bilaga 2

Lärosätets svar på delning av preliminärt yttrande

Universitetskanslersämbetets examenstillståndsprövningar

Delningssvar – synpunkter på preliminärt yttrande

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem

Lärosätet ges möjlighet att kontrollera innehållet i det preliminära yttrande och påpeka eventuella faktafel. Synpunkterna på yttrandet bör utgå från de bedömningsområden och bedömningsgrunder som ingått i prövningen.

Ange i tabellen vilken sida i yttrandet korrigeringen avser, vid behov kan tabellen byggas ut. Korrigeringarna bör hållas så kortfattade som möjligt. Observera att det inte är möjligt att inkomma med ny fakta som ej fanns tillgänglig i de ursprungliga underlagen.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Yrkesexamen			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Personal			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Utbildningsmiljön			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering
4	4	7	Den professor med fritidspedagogisk inriktning har inte tillkommit genom rekrytering utan genom befordran av en lärare med lång verksamhet vid Karlstads universitet

Resurser			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Styrdokument			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering
6	6	5	Motivering att det inte finns utbildnings- och kursplaner för hela utbildningen är fel och motsägs redan i nästa mening

Säkring av examensmålen			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Jämställdhet			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Sida	Stycke	Rad	Korrigering

--	--	--	--